

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
حوزه علمیه خواهران الزهراء (س) شهرستان زنجان
تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

موضوع:

شخصیت شناسی دشمنان امام حسین (علیه السلام) در واقعه کربلا

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر بهرام بهرامی

پژوهشگر:

زهرا بیگدلی

استاد ارزیاب:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر مجتبی نظری

تابستان ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

در این تحقیق پایانی به شخصیت شناسی دشمنان امام حسین (ع) در واقعه کربلا پرداخته شده است ، دشمنانی که در میانشان حافظ و قاری قرآن بود. کسانی که پدرانشان در رکاب پیامبر (ص) و حضرت علی (ع) در دفاع از ارزشهای اسلامی شمشیر زده بودند . همان هایی که روزی همبازی آن امام همام بودند و سرشناسان قبایل کوفی که نامه ها به حضرت نوشتند و برای بیعت ایشان را به کوفه دعوت نمودند ؛ اما درهم های عبید الله چنان مجذوبشان کرد که دین و دنیا را معاوضه کردند. این تحقیق از پنج فصل تشکیل یافته است .

فصل اول: کلیات ، فصل دوم گذری به جامعه جاهلی و ساختار جامعه اسلامی که پیامبر(ص) بنا نمودند ، در فصل سوم به بررسی فضایل و رذایل جامعه نبوی پرداخته شده است و فصل چهارم نیز به ویژگی های دشمنان امام حسین (ع) ، اشاره دارد. فصل آخر نیز اشاره ای به رسالت خواص و وظایف ایشان در حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی نموده است .

واژگان کلیدی :

شخصیت ، فضایل و رذایل ، دشمن ، امام حسین (ع) ، ارزش

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
فصل اول : کلیات	
۳	تعریف و تبیین موضوع
۴	اهداف و فوائد تحقیق
۴	بررسی پیشینه تحقیق
۴	طرح مسئله و پرسشهای تحقیق
۵	روش تحقیق
فصل دوم : نگاهی به جامعه جاهلی در عربستان	
۷	بت پرستی در عربستان
۸	امتیازات طبقاتی در عربستان
۱۱	ادیان در عربستان
۱۲	دین مجوس
۱۲	آیین مسیحیت
۱۳	دین صابئی
۱۳	دین یهود
۱۴	خرافات جاهلیت در عربستان
۱۴	خرافه های معروف و مشهور عرب جاهلی
۱۷	فساد اخلاقی در عربستان
۱۷	زنا
۱۸	جنگ
۱۸	نور در ظلمت
۲۰	اهداف اصلی در نظام سیاسی اسلام
۲۰	ارتقای فرهنگی
۲۱	آموزش

۲۲	تبیین حقوق دختران
۲۲	نظارت عمومی «امر به معروف و نهی از منکر»
۲۴	قصاص و حیات
۲۴	تحریم شراب و قمار، گامی بزرگ در اصلاح جامعه
۲۵	رابطه خویشاوندی
۲۶	پیوندهای عمومی مسلمانان
۲۶	عصبیت وطن یا سرزمین
۲۷	خانه و خانواده
۲۷	غذاها و نوشیدنی ها
۲۸	اقامه قسط عدل
۲۸	برقراری نظم و امنیت
۲۹	تنفر از بیکاری و بطالت
۲۹	برخورد و معاشرت
۳۰	رفتار با بردگان
۳۰	مبارزه با ظلم
۳۰	تشویق به پاکیزگی
۲۷	زهد و ساده زیستی
۲۷	انتقاد پذیری و تنفر از چاپلوسی

فصل سوم : فضیلت ها در جامعه اسلامی

۳۴	مراعات امور مربوط به حاکم دینی
۳۵	مسجد مرکز جنبشهای اسلامی
۳۶	مبارزه با مفاسد اقتصادی
۳۷	مبارزه با تجمل گرایی
۳۸	مبارزه با تکاثر
۳۹	مبارزه با نژاد پرستی
۴۰	اصل عدالت
۴۳	مشورت و سیره عملی پیامبر (ص)
۴۵	اصل اهتمام برای مستضعفان
۴۹	اصل کرامت

است . بسیجی باید در وسط میدان باشد تا فضیلت‌های اصلی انقلاب زنده بماند. دشمن از راه اشاعه فرهنگ غلط فساد و فحشاء سعی می کند جوانهای ما را از دست ما بگیرد. چه کسی می تواند از این فضیلتها دفاع کند؟ آن جوان مؤمنی که دل به دنیا و منافع شخصی نبسته است . او می تواند بایستد و از فضیلتها دفاع بکند ... همه باید امر به معروف و نهی از منکر بکنند ... امروز امر به معروف و نهی از منکر هم مسئولیت شرعی و هم مسئولیت انقلابی و سیاسی شماس^۱.

روحیه مبارزه

شاید گفته شود که روحیه مبارزه ای که در اثر نهضت حسینی در بین توده های مسلمانان برانگیخته شد، تغییری در وضعیت آنان نداد و قیام هایی که مدام رخ می داد ، همگی سرکوب شده و ارمغانی جز قربانیان بیشتر و فقر و وحشت برای مردم نداشت. آری ! این قیام نتوانست تاثیری آنی در وضعیت جامعه ایجاد کند و معمولاً نتایج مادی در پی نداشت ؛ اما توانست اعتماد به نفس و استقلال و شخصیت را برای جامعه اسلامی حفظ کند و حق زندگی و سروری را مدام یادآورشان شود و این خود پیروزی بزرگی است. خطرناک ترین رخداد برای ملت آن است که روح مبارزه را از دست دهد که در این هنگام شخصیت خود را باخته و در دامن فاتحان ذوب می شود ؛ چنان چه سرنوشت بسیاری از ملت ها این بود که فرو پاشیده و ذوب شده و نابود شدند. این ملت ها روح مبارزه را از دست داده و تسلیم شده و خود باخته کشته و عناصر سازنده وجود معنوی خود را از دست دادند و لذا فاتحان توانستند آنان را ذوب کنند. این ملت ها که تاریخ تنها نام آنها را برای ما گذاشته ، نه در اثر ضعف نظامی یا اقتصادی از میان رفتند ؛ بلکه احساس شکست و کاهلی و کرنش در اثر فقدان روح مبارزه بود که آنان را نابود ساخت . اگر آن ملت ها ایمان خود را به شخصیت و فرهنگ خود و عناصر سازنده آن حفظ می کردند و روح مبارزه را در اعماق خود زنده و بیدار نگه می داشتند ، فاتحان نمی توانستند آنان را نابود کنند و به هر نحو ممکن در بستر تاریخ راهی برای نفوذ و ادامه حیات می یافتند. و این همان دستاورد نهضت حسینی است.^۲

۱. همان ، ص ۸۲

۲. محمد مهدی شمس الدین ، قیام حسینی ، ص ۲۴۳

نهضت حسینی توانست این روحیه را که امویان قصد نابودیش را داشتند ، شعله ور نگه دارد و همچنان در ژرفای جان ها مخفی ماند تا آن که هر از چند گاهی این جاو آن جا در خلال انفجار انقلاب ها علیه زمامداران خود را نشان می داد. این محصول قیام حسین (ع) است. روحی که این قیام آفرید و پس از آن و متأثر از آن در خلال قیام های بعدی تغذیه شد و رشد یافت، تاریخ سرخ مبارزات آزادی بخش را در این منطقه از جهان نگاشت. واقعا نمی دانیم اگر قیام حسین رخ نمی داد ، چه می شد. ولی می توانیم حدس بزنیم که حکومت اموی استمرار می یافت و چهره تزویر دینی و روحیه کاهلی و کرنش و تسلیم با آن ادامه پیدا می کرد.

در نتیجه ملت همواره در برابر زمامداران سر فرود می آورد و زمامداران نیز نسبت به واکنش مردم آسوده خیال بوده و از رسیدگی به امر حکومت غافل شده ، در امواج خوشی و سرگرمی غرق شده و سرانجام فاتحانی می آمدند و سرزمین اسلامی را بی هیچ مقاومتی زیر پا گذاشته هیچ مقاومتی از سوی حاکمان و محکومان در برابر خود نمی دیدند و بدین ترتیب تاریخ ، حاکمان و محکومان را با خود به گور می برد. گرچه زمامداران سرنگون شدند ولی محکومان از بین نرفتند و همچنان استوار پا بر جا ماندند و این نبود جز به فضل وجود روح مبارزه که نهضت حسین آن را آفرید.^۱

۱. همان ، ص ۲۴۴

نتیجه گیری

پس از بررسی های اجمالی پیرامون شخصیت شناسی دشمنان امام حسین (ع) در واقعه کربلا ، به این نتیجه می رسیم که آنچه موجب شد تا مردمی که روزی پروانه وار دور حضرت رسول حلقه زده بودند و آب وضوی حضرت را به تبرک به سر و صورت خود می زدند و یا می آشامیدند ، پس از پنج دهه در سرزمین نبینوا ، جان فرزند دخت رسول را در محاصره کینه خود گرفته و برای ریختن خون پاکش هلهله و شادی نموده و به امید بهشت ، بر سرهای رفته به نیزه ، سنگ بزنند ، تغییر ارزشهای انسانی و تبدیل ضد ارزش ها به ارزش و ارزشها به ضد ارزش می باشد و این تحریف باورهای دینی و فقدان بصیرت بود که موجب گردید تا فتنه های متعددی دامن امت اسلام را بگیرد ، آنچنان که حتی خواص یا در تشخیص باز ماندند و یا در گذشتن از نفع شخصی و قبیله ای درماندند ؛ همانانی که حافظ قرآن بودند و پا در رکاب حضرت رسول و جانشین بر حقش داشتند ، افسار دنیا ، چنان رامشان کرد که به دنبال امیال درونی خود رفته و فرسنگ ها با اصل وجودی خود و هدف آفرینش فاصله گرفته و دل و دین به دنیا باختند و سر مست در کامجویی از متاع ناچیز دنیا گشتند و اجتهاد به ریختن خون پاک امام حسین (ع) و اسارت خاندان پاکش نمودند.

منابع و مآخذ

- قرآن
- نهج البلاغه
- ۱ - ابن بابویه، محمد بن علی، عیون أخبار الرضا علیه السلام ، نشر جهان ، تهران ، 1378، دو جلد
- ۲ - اسکندری ، حسین ، آیه های زندگی ، سروش ، تهران ، 1381
- ۳ - اسحاقی ، سید حسین ، جام عبرت ، بوستان کتاب ، قم ، 1385
- ۴ - پاینده ، ابوالقاسم ، نهج الفصاحه (مجموعه کلمات قصار حضرت رسول صلی الله علیه و آله) ، چاپ دانش ، تهران ، چاپ چهارم ، 1382 ، یک جلد
- ۵ - پور امینی ، محمد باقر ، چهره ها در حماسه کربلا ، بوستان کتاب ، قم ، 1382
- ۶ - پژوهشکده تحقیقات اسلامی ، نمایندگی ولی فقیه در سپاه ، راهبردهای عاشورا ، ستاد نمایندگی ولی فقیه در سپاه ، بی جا ، 1381
- ۷ - جمعی از نویسندگان ، مجله مبلغان ، حسین ملا نوری ، تبلیغ در محرم ، انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه قم ، قم ، 1386
- ۸ - حسن ، ابراهیم حسن ، تاریخ سیاسی اسلام : از آغاز تا انقراض دولت اموی ، نشر جاویدان ، تهران ، 1356
- ۹ - حر عاملی ، محمد بن حسن ، وسائل الشعیه ، موسسه آل البيت علیهم السلام ، قم ، 1409 ، 30 جلد
- ۱۰ - خاتمی ، احمد ، رسالت خواص ، دفتر تبلیغات اسلامی ، قم ، 1387
- ۱۱ - _____ ، عبرت های عاشورا ، بوستان کتاب ، قم ، 1385
- ۱۲ - دلشاد تهرانی ، مصطفی ، مدرسه حسینی ، انتشارات دریا ، تهران ، 1381
- ۱۳ - _____ ، سیره نبوی ، دفتر دوم : منطق عملی ، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، تهران ، 1372
- ۱۴ - روحانی ، سعید ، تاریخ اسلام در آثار استاد مطهری ، دفتر نشر معارف ، قم ، 1387
- ۱۵ - رضوانی ، علی اصغر ، عوامل سعادت و شقاوت در واقعه کربلا ، انتشارات دلیل ما ، قم ، 1388
- ۱۶ - سبحانی ، جعفر ، فروغ ابدیت ، مرکز انتشارات دارالتبلیغ اسلامی ، قم ، 1351 ، ج 2
- ۱۷ - سهراب پور ، همّت ، عاشورا ، درس ها و عبرت ها ، دفتر انتشارات اسلامی ، قم ، 1382

- ۱۸ شمس الدین ، محمد مهدی ، قیام حسینی : زمینه های اجتماعی و پیامدهای انسانی ، محمد جواد معموری ، کلمه الحق ، قم ، ۱۳۸۶
- ۱۹ شهیدی ، جعفر ، تاریخ تحلیلی اسلام ، نشر دانشگاهی ، تهران ، ۱۳۶۲
- ۲۰ - صفائی حائری ، عباس ، تاریخ سید الشهداء ، انتشارات مسجد مقدس جمکران ، قم ، ۱۳۸۲
- ۲۱ - صفائی حائری ، عباس ، تاریخ پیامبر اسلام ، انتشارات مسجد مقدس جمکران ، قم ، ۱۳۸۵
- ۲۲ - عالمی دامغانی ، ابوالقاسم ، مجموعه سخنرانیهای علی نظری منفرد ، نامه ها و ملاقاتهای امام حسین (ع) ، انتشارات بنیاد معارف اسلامی ، قم ، ۱۳۷۶
- ۲۳ - عبدالعزيز بن ادريس ، عبدالله ، جامعه مدینه در عصر نبوی ، شهلا بختیاری ، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ، قم ، ۱۳۸۶
- ۲۴ - علیخانی ، علی اکبر ، همکاران ، سیاست نبوی : مبانی ، اصول ، راهبردها ، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی ، تهران ، ۱۳۸۶
- ۲۵ - مجلسی ، محمد باقر بن محمد تقی ، بحار الأنوار ، دار إحياء التراث العربی ، بیروت ، ۱۴۰۳
- ق ، ۱۱۱ جلد
- ۲۶ - مصباح یزدی ، محمد تقی ، آذرخشی دیگر از آسمان کربلا ، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) ، قم ، ۱۳۸۷
- ۲۷ - مریجی ، شمس الله ، تبیین جامعه شناختی واقعه کرب و بلا ، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ، قم ، ۱۳۸۸
- ۲۸ - موسسه فرهنگی قدر ولایت ، خواص و لحظه های تاریخ ساز ، موسسه فرهنگی قدر ولایت ، تهران ، ۱۳۸۶
- ۲۹ - _____ ، عاشورا و عبرتها ۲ ، موسسه فرهنگی قدر ولایت ، تهران ، ۱۳۷۷
- ۳۰ - موسوی مهر ، سلیمان ، آصف هاشمی ، نور در ظلمت ، نیکتاب ، تهران ، ۱۳۸۴
- ۳۱ - نظری منفرد ، علی ، قصه کربلا ، انتشارات سرور ، قم ، ۱۳۷۶
- ۳۲ - نوری ، محمد موسی ، عبرت های عاشورا ، موسسه فرهنگی ولایت منتظر ، قم ، ۱۳۸۶
- ۳۳ - هیکل ، محمد حسین ، زندگانی محمد (ص) ، علی اکبر علمی و شرکاء ، نشر علمی ، تهران ، ۱۳۵۶ ، ج ۲
- ۳۴ - نصرتی ، علی اصغر ، نظام سیاسی اسلام ، مرکز نشر هاجر ، قم ، ۱۳۹۰
- ۳۵ - غصیری ، محمد ، تاریخ تحلیلی صدر اسلام ، قم ، نشر معارف ، ۱۳۸۸
- ۳۶ - یآوری ، اسدالله ، آخرین سفر رسول خدا (ص) ، لوح محفوظ ، قم ، ۱۳۷۸